

2019-07-03

HIV – reguleeritud doosiga HIV-ravi saajale, teave patsientidele

Rootsi Nakkushaiguste Arstide Seltsi nakkuskaitse infoleht

Miks te saite käesoleva info?

Teil on HI-viirus, mida ravitakse pidurdavate ravimitega ning arsti hinnangul on teile määratud ravimid õigesti doseeritud. Õigesti doseeritud HIV-ravi all peetakse silmas järgmist:

- Viiruse hulk teie veres on pidevalt mittemöödetaval tasemel.
- Te võtate ravimeid hoolikalt ja korrapäraselt arsti ettelkirjutuste järgi.
- Te käite viiruse taset ja ravi korrapäraselt kontrollimas, üldjuhul 2-4 korda aastas või nii sageli, kui teie raviarst peab vajalikuks.

Mis on HIV?

HIV on viirus, mis mõjutab teie immuunsussüsteemi. Tänapäeval on olemas ravimid, mis õigel manustamisel vähendavad viiruse hulka organismis ning võimaldavad elada HIV-positiivsena pika ja sisuka elu. Hästi doseeritud HIV-vastase ravi korral seksuaalkontaktide puhul nakkusohtu ei ole. HIV-nakkus ei ole väljaravitav, ka õigesti doseeritud raviga jääb viirust organismi.

Kuidas HIV nakatab?

Enamik HIV-positiivsetest on saanud nakkuse kaitsmata vahekorra, s.o vaginaalse või anaalse suguvahekorra, mõnikord ka oraalseksi kaudu. HIV-nakkust sisaldav veri on nakkusohtlik, HIV võib kanduda ühelt inimeselt teisele vereülekanega, nõelatorkega või samade süstimisvahendite kasutamisel. Õigesti doseeritud HIV-vastase raviga väheneb viiruse hulk veres sedavõrd, et nakkus seksuaalvahekorra kaudu edasi ei kandu. Õnnetuste puhul, kus on vereinfektsiooni risk, näiteks torked ja löikevigastused, samuti sama süstla kasutamisel mitme isiku poolt, ei ole nakkuse ülekandumise riski hästi doseeritud HIV-vastast ravi saavalt inimeselt sama põhjalikult uuritud ning seetõttu ei ole võimalik nakkusohtu täielikult välistada. Raseduse, sünnituse ja rinnaga toitmise käigus võib HIV kanduda emalt lapsele. Kui on teada, et ema on HIV-positiivne, on võimalik viia nakkuse lapsele kandumise risk peaaegu nullini, kasutades ravimeid ja loobudes rinnaga toitmisest.

Millal ei ole HIV nakkav?

HIV ei nakata kallistuste, muside, silituste kaudu. Samuti ei nakata pisarad, uriin, väljaheited, okse ega nohu, kui nendes ei leidu verd. Vigastamata nahale sattunud verega ei kaasne nakkusohtu.

Õigused

Nakkuskaitse seaduse järgi on testimine, HIV-kabineti külastamine ja ravi tasuta. Teil on õigus ka psühhosotsiaalsele nõustamisele, mis võib olla vajalik selleks, et haigusega hakkama saada. Teie arst peab andma teile nõu, kuidas vältida teiste inimeste nakkusohtu seadmist.

Kutsealane tegevus

HIV-nakkusega ei kaasne tavaliselt piiranguid õpingutes ega kutsetegevuses.

Rasedus ja rinnaga toitmine

Teil on võimalik saada abi, et teie/teie partneri rasestumisel oleks nakkuse lapsele kandumise oht minimaalne. Lapse kaitsmiseks on HIV-positiivne rase naine kohustatud

2019-07-03

teavitama tervishoiuasutusi HIV-nakkusest juba raseduse varajases järgus, et oleks võimalik võtta ennetavaid meetmeid. HIV-positiivne naine ei tohi last rinnaga toita.

HIV-positiivsed lapsed

Raviarst annab vanematele/eestkostjatele ja lapsele lapse vanust arvestades pidevalt teavet nakkuskaitse kohta. HIV-positiivsetel lastel on sama õigus lastehoiuteenustele ja kooliõpingutele nagu teistelgi lastel, kuid neil esineb erivajadusi, mida tuleb arvesse võtta. Raviarst või nakkuskaitsearst võib vanemate/eestkostja nõusolekul informeerida koolieelset lasteasutust. Kui laps läheb kooli, tuleb teavitada kooli tervisekaitse töögruppi.

Kondoom nii vaginaalse kui ka anaalse suguvahekorra ajal, samuti oraalseksi puhul

Kondoom annab tõhusa kaitse HIV ning teiste sugulisel teel levivate haiguste vastu. Kui teile on määratud õigesti doseeritud HIV-ravi, ei ole te kohustatud suguvahekorras kondoomi kasutama, kuid me soovime seda siiski teha kaitseks teiste sugulisel teel levivate nakkuste eest.

Vere käitlemisel tuleb alati arvestada nakkusohuga

- *Haavade sidumisel ja muudel protseduuride käigus, kus võib puutuda kokku teie verega, tuleb kasutada kindaid.*
- *Te olete kohustatud teavitama isikut, kes puutub kokku teie verega, näiteks vere sattumisel lahtisesse haava, torke- või löikevigastusse, et teie veres võib leiduda HI-viirust ning soovitada võtta olukorra hindamiseks koheselt ühendust nakkuskliinikuga/valvekabinetiga.*

Käitumisreeglid, mida peate järgima, et mitte nakatada teisi

Nakkuskaitseeaduse kohaselt on HIV üldohtlik haigus. Te olete kohustatud vältima nakkuse ülekandumist teilt teistele. Nakkusohu tekkimisel peate teavitama teist isikut oma haigusest. Allpool loetletud käitumisreeglid, mille eesmärgiks on nakkuse leviku tõkestamine, põhinevad seaduses nimetatud valdkondadel. Enamik neist reeglitest kehtib kõigile HIV-positiivsetele, teised lähtuvad teie olukorrast ja võivad aja jooksul muutuda. Teie arst otsustab, millised järgmistest käitumisreeglitest teie puhul kehtivad.

1. *Te ei tohi anda verd vereülekaneks ega elundeid või kudesid siirdamiseks.*
2. *Süstalde/nõelte/muude torkevahendite kasutamisel meditsiinilisel otstarbel ei tohi te lubada teistel neid kasutada.*
3. *Süstalde/nõelte kasutamisel narkootikumide süstimiseks või muul sarnasel eesmärgil, ei tohi te lubada teistel neid kasutada. Te ei tohi kasutada ühist segamismõõdu. Kõiki süstevahendeid tuleb hoida ja visata ära nii, et nendega ei kaasneks nakkusohu teistele.*
4. *Pöördudes meditsiinilise abi või hambaravi saamiseks peate teavitama enne protseduure, mille puhul on suurem torke- ja löikevigastuste oht, teostajat sellest, et teil on „vereinfektsioon,“ näiteks kirurgiliste protseduuride puhul. Rutiinsete lihtsamate meditsiiniliste ja stomatoloogiliste uuringute puhul, sealhulgas vereproovid ja süstid, ei ole teil kohustust teavitada.*
5. *Ärge kasutage teistega ühiseid teravaid tualetitarbeid, näiteks žilette.*
6. *Te olete kohustatud kordusvisiitidele, mida teie arst peab vajalikuks, kohale tulema.*

Kui teile on kehtestatud mingi käitumisreegel, mis on teie arvates vale, võite te võtta ühendust oma landstingi/regiooni nakkushaiguste arstiga.